

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 150/09-27

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 7. júla 2009 v senáte zloženom z predsedu Rudolfa Tkáčika a zo sudcov Ľubomíra Dobríka a Jána Auxta vo veci sťažnosti H. S., P., zastúpenej advokátom JUDr. J. D., P., pre namietané porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Prievidza v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C/141/2007 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 10 C/51/2004) takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo H. S. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Prievidza v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C/141/2007 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 10 C/51/2004) p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Prievidza v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C/141/2007 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 10 C/51/2004) p r i k a z u j e konať bez zbytočných prietáhov.

3. H. S. p r i z n á v a finančné zadosťučinenie v sume 1 400 € (slovom tisícštyristo eur), ktoré jej j e Okresný súd Prievidza p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Prievidza j e p o v i n n ý uhradiť H. S. trovy právneho zastúpenia v sume 245,70 € (slovom dvestoštyridsaťpäť eur a sedemdesiat centov) na účet jej právneho zástupcu advokáta JUDr. J. D., P., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) uznesením č. k. III. ÚS 150/09-16 z 26. mája 2009 prijal na ďalšie konanie sťažnosť H. S. (ďalej len „sťažovateľka“) pre namietané porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Prievidza (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C/141/2007 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 10 C/51/2004).

Sťažovateľka v sťažnosti uviedla:

„1. Návrhom zo dňa 4. 11. 2002 som uplatnila proti môjmu bývalému zamestnávateľovi C., s. r. o., P. nárok na náhradu za stratu na zárobku vo výške 177 537,- Sk za chorobu z povolania za dobu od 1. 2. 2002 do 31. X. 2003. Nárok som uplatnila aj proti Sociálnej poisťovni ústredie Bratislava ako vedľajšiemu účastníkovi z titulu zákonného poistenia zamestnávateľa.

2. Okresný súd uznesením 9 C 119/2002-9 zo dňa 29. I. 2003 konanie proti odporcovi zastavil, nakoľko tento prešiel do likvidácie a bol vymazaný z obchodného registra. Môj právny zástupca predpokladal, že súd bude pokračovať v spore proti Sociálnej

poisťovni ústredie Bratislava podľa §-u 251c Zák. práce, čo sa však nestalo, hoci môj právny zástupca listom zo dňa 12. 11. 2003 požiadal súd o pokračovanie vo spore.

3. Môj právny zástupca podal dňa 30. 3. 2004 na súd opakovaný návrh na náhradu za stratu na zárobku proti Sociálnej poisťovni ústredie Bratislava na zaplatenie náhrady vo výške 202 567,- Sk za obdobie od 1. 2. 2002 do 31. 12. 2003 z titulu zákonného poistenia zamestnávateľa.

4. Súd na tento môj návrh zareagoval tak, že uznesením č. 10 C 51/2004-5 zo dňa 25. 10. 2004 konanie zastavil a sporový spis postúpil na vybavenie Sociálnej poisťovni ústredie v Bratislave. Potom sa vo veci dlho nič nekonalo a súd nevedel môjmu právnenému zástupcovi vysvetliť, kde sa sporový spis nachádza. Môj právny zástupca osobne zisťoval na Sociálnej poisťovni v Bratislave, kde sa sporový spis nachádza, ale ani tam sa mu nepodarilo zistiť čo sa stalo so sporovým spisom.

5. Po opakovanom pátraní po spise sa môj právny zástupca v roku 2007 dozvedel, že sporový spis sa už nachádza na súde a že je zaregistrovaný pod novým číslom 10 C 141/2007 a žiadal súd o urýchlené vytýčenie pojednávania.

6. Na opakované osobné urgencie súd vytýčil pojednávanie na deň 25. 9. 2007 a predpokladala som, že súd konečne mi náhradu prizná, čo sa však nestalo. Súd iba nariadil ďalšie dokazovanie a spor dosiaľ nie je rozhodnutý.“

Podľa sťažovateľky súdne konanie vedené okresným súdom pod sp. zn. 10 C/141/2007 (pôvodne vedené pod sp. zn. 10 C/51/2004) prebieha od roku 2004 a dosiaľ nie je právoplatne skončené, čo len prehlbuje jej právnu neistotu.

Sťažovateľka uviedla, že v postupe okresného súdu vidí porušenie svojho základného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy. Priznanie primeraného finančného zadost'učinenia voči okresnému súdu v sume 1 680 € odôvodnila tým, že dosiaľ vec nie je právoplatne skončená, čo u nej vyvoláva stav právnej neistoty.

Sťažovateľka žiada, aby ústavný súd v náleze vyslovil, že okresný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C/141/2007 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 10 C/51/2004) porušil jej základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, prikázal mu vo veci konať bez zbytočných

prieťahov a zaplatiť jej primerané finančné zadostučinenie v sume 1 680 €, ako aj náhradu trov právneho zastúpenia v sume 478,61 €.

Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci listom sp. zn. Spr 466/09 zo 17. apríla 2009 vyjadril okresný súd zastúpený povereným sudcom JUDr. R. Š., PhD., kde sa uvádza:

«Navrhovateľka dňa 30. 3. 2004 doručila Okresnému súdu Prievidza dňa 30. 3. 2004 svoj „opakovaný“ návrh, ktorému bola pridelená sp. zn. 10C/51/2004. K tomu treba uviesť, že nešlo o „opakovaný“ návrh, ale návrh, v ktorom právny zástupca správne označil domnelý povinný subjekt, teda Sociálnu poisťovňu. V uvedenom konaní Okresný súd Prievidza uznesením zo dňa 25. 10. 2004, ktoré bolo právnenému zástupcovi sťažovateľky doručené dňa 2. 11. 2004 a správnosť, ktorého sťažovateľka prostredníctvom svojho zástupcu prípadným odvolaním nespochybnila, rozhodol tak, že konanie zastavil a po právoplatnosti vec postúpil ústrediu Sociálnej poisťovne v Bratislave. Následne v spore o právomoc podľa § 8a Občianskeho súdneho poriadku Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením zo dňa 22. 3. 2007 rozhodol tak, že na prejednanie a rozhodnutie veci je daná právomoc Okresného súdu Prievidza. Toto uznesenie bolo Okresnému súdu Prievidza doručené dňa 7. 6. 2007, pričom spis sp. zn. 10C/51/2004 bol Okresnému súdu Prievidza vrátený Sociálnou poisťovňou 1. 8. 2007 a veci bola pridelená nová sp. zn. 10C/141/2007. Vzhľadom na uvedené považujeme sťažnosť sťažovateľky proti označenému porušovateľovi Okresnému súdu Prievidza za obdobie od 30. 3. 2004 do 1. 8. 2007 za nedôvodnú, keďže v tomto konaní Okresný súd Prievidza vo veci konal, rozhodol o zastavení konania a postúpení veci Sociálnej poisťovni, tento postup sťažovateľka ako osoba oprávnená na podanie odvolania nespochybnila a spis sa následne nachádzal na Sociálnej poisťovni a na Najvyššom súde Slovenskej republiky. Preto i prípadné nekonanie vo veci nebolo zapríčinené Okresným súdom Prievidza a sťažnosť je v tejto časti teda od podania „opakovaného“ návrhu dňa 30.3.2004 do vrátenia spisu dňa 1. 8. 2007 celkom nedôvodná.

Bezprostredne po vrátení spisu okresný súd dňa 8. 8. 2007 vyzval právneho zástupcu sťažovateľky na doplnenie návrhu o tvrdenia a dôkazy rozhodné pre posúdenie sťažovateľkou uplatneného návrhu. Na túto výzvu reagoval právny zástupca sťažovateľky podaním doručeným súdu dňa 17. 8. 2007 a 11. 9. 2007. Návrh bol odporcovi doručený

dňa 7. 9. 2007, ktorý sa k nemu vyjadril svojim podaním doručeným súdu dňa 14. 9. 2007, pričom súd nad rámec neúplných návrhov sťažovateľky na dokazovanie vykonal i dokazovanie dožiadanim Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Prievidza. Následne bolo na dňa 25. 9. 2007 nariadené pojednávanie, na ktorom bolo vykonané dokazovanie výsluchom sťažovateľky, z ktorého vyplynula nevyhnutnosť vykonania ďalších dôkazov rozhodných pre posúdenie nárokov sťažovateľky, pričom pojednávanie bolo za týmto účelom odročené na neurčito a súd v ďalšom konaní pokračoval tak, že dožiadal viaceré subjekty na predloženie listinných dôkazov tak, aby v konaní mohol pokračovať po riadnej príprave pojednávania. Tento postup súdu bol sťažený tým, že ošetrojúca lekárka sťažovateľky nereagovala na dožiadania súdu, pričom práve týmito listinami majú byť zistené skutočnosti, ktoré sú rozhodné pre posúdenie jej nároku. V tomto období sťažovateľka prostredníctvom svojho právneho zástupcu dňa 4. 10. 2007 doručila súdu podanie, v ktorom namiesto toho, aby riešila vecnú stránku veci, dovoľavala sa údajnej závažnej procesnej chyby súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 5C/228/2002.

Z uvedeného je zrejmé, že Okresný súd Prievidza po 1. 8. 2007 vo veci priebežne a účelne koná, obstaráva sťažovateľkiným právny zástupcom neúplne označené dôkazy na preukázanie jej nárokov, pričom postup súdu je sťažený tým, že tieto listiny, ktoré sú predovšetkým v dispozícii sťažovateľky nie súdu predkladané. Vzhľadom na uvedené je sťažnosť sťažovateľky na prieťahy v konaní za obdobie od 1. 8. 2007 doteraz nedôvodná.

Vychádzajúc z uvedeného súd považuje celú sťažnosť sťažovateľky za nedôvodnú, keďže Okresný súd Prievidza jej základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov v konaniach vedených pod sp. zn. 10C/141/2007, 5C/228/2002 a 10C/51/2004 neporušil. Skutočnosť, že o jej domnelých nárokoch nie je rozhodnuté, je rozhodujúcim spôsobom ovplyvnená nesprávnosťou a neúplnosťou jej podaní a konaniami na iných orgánoch verejnej moci ako na Okresnom súde Prievidza. Preto je nedôvodná aj jej sťažnosť v neurčitej časti, v ktorej sa domáha primeraného finančného zadosťučinenia. Za celkom zmatečnú súd považuje sťažnosť v časti, v ktorej právny zástupca sťažovateľky, totožný s jej právny zástupcom v konaniach vedených na namietaných konaniach na Okresnom súde Prievidza, vyčísluje trovy právneho zastúpenia.»

Predseda okresného súdu v podaní z 18. júna 2009 uviedol, že netrvá na ústnom pojednávaní vo veci.

Právny zástupca sťažovateľky v podaní zo 16. júna 2009 uviedol, že netrvá na verejnom ústnom pojednávaní.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 253/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni uvedený stav právnej neistoty.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov“ (I. ÚS 24/03, II. ÚS 66/03, IV. ÚS 15/03), pričom „tento účel možno zásadne dosiahnuť právoplatným rozhodnutím“.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní okresného súdu došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (II. ÚS 813/00, I. ÚS 20/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02) ústavný súd zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Ústavný súd (obdobne ako Európsky súd pre ľudské práva) pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľku.

Pri vyhodnotení doterajšieho konania vo veci vedenej okresným súdom pod sp. zn. 10 C/141/2007 (pôvodne vedenej pod sp. zn. 10 C/51/2004) podľa troch označených základných kritérií ústavný súd dospel k týmto záverom:

1. Predmetom konania je náhrada straty na zárobku vo výške 202 567 Sk s prísl., ktorý tvorí bežnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, a vec z právneho a skutkového hľadiska nevykazuje znaky náročnosti. Ústavný súd vychádzajúc z doterajšej dĺžky konania, jeho priebehu a dosiaľ dosiahnutých výsledkov konštatuje, že nezistil také okolnosti, ktoré by zdôvodňovali priebeh konania jeho zložitou.

2. Pokiaľ ide o správanie sťažovateľky v preskúmvanej veci, ústavný súd nezistil takú závažnú skutočnosť, ktorá by mohla byť osobitne zohľadnená na jej ťarchu. Sťažovateľka bola v konaní aktívna a súčinnosťná. Pri hodnotení správania sťažovateľky

ako účastníčky súdneho konania dospel ústavný súd k záveru, že sťažovateľka neprispela k predĺženiu doterajšej doby konania.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, bol postup okresného súdu. Ústavný súd sa zaoberal postupom okresného súdu v posudzovanej veci, a to nielen z hľadiska sťažovateľkou namietaných (označených) období, ale aj z hľadiska celkového priebehu posudzovaného súdneho konania.

Z rozboru veci vyplýva, že 30. marca 2004 sa na okresnom súde začalo súdne konanie o náhradu za stratu na zárobku vedené pod sp. zn. 10 C/51/04. Dňa 25. októbra 2004 okresný súd konanie zastavil a postúpil vec Ústrediu Sociálnej poisťovne. Dňa 12. septembra 2006 Sociálna poisťovňa vrátila spis okresnému súdu s odvolaním sa na stanovisko publikované v Zbierke rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky Cpj 6/06, podľa ktorého rozhodovanie o nárokoch na náhradu za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti alebo pri uznaní invalidity alebo čiastočnej invalidity, o náhrade za stratu na dôchodku a o náhrade nákladov na výživu pozostalých vzniknutých z pracovných úrazov alebo chorôb z povolania do 31. decembra 2003 patrí do právomoci súdov, aj keď nároky boli uplatnené po účinnosti zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov. Dňa 22. marca 2007 Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) rozhodol uznesením sp. zn. Rks 7/2006 z 22. marca 2007 o tom, že na prerokovanie a rozhodnutie veci je daná právomoc okresného súdu.

Ústavný súd zistil, že v tomto súdnom konaní došlo k nečinnosti okresného súdu, ktorá bola zistená od 25. októbra 2004, keď okresný súd zastavil konanie a postúpil vec Ústrediu Sociálnej poisťovne, do 12. septembra 2006, keď Sociálna poisťovňa vrátila spis okresnému súdu (nečinnosť okresného súdu 1 rok a 11 mesiacov). Zastavenie konania a postúpenie veci Ústrediu Sociálnej poisťovne považuje ústavný súd za neefektívny úkon vzhľadom na to, že najvyšší súd uznesením sp. zn. Rks 7/2006 z 22. marca 2007 rozhodol o tom, že na prerokovanie a rozhodnutie veci je daná právomoc okresného súdu.

Ústavný súd preto po zvážení všetkých okolností pri hodnotení postupu okresného súdu, najmä s prihliadnutím na doterajšiu dobu konania a na tú skutočnosť, že konanie na okresnom súde začalo ešte v roku 2004, konštatuje, že celková dĺžka konania (5 rokov) nemôže byť považovaná za zodpovedajúcu požiadavke konania bez zbytočných priet'ahov, ako to vyžaduje čl. 48 ods. 2 ústavy. Uvedené okolnosti sú dostatočné na to, aby oprávnili ústavný súd k záveru, že právna vec s'ťažovateľky nebola prerokovaná bez zbytočných priet'ahov. Ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C/141/2007 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 10 C/51/2004) bolo porušené základné právo s'ťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva a slobody porušil, vo veci konal [podobne aj § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde]. Vzhľadom na to ústavný súd prikázal okresnému súde, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C/141/2007 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 10 C/51/2004) konal bez zbytočných priet'ahov.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa s'ťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

S'ťažovateľka vo svojej s'ťažnosti žiadala priznať primerané finančné zadosťučinenie voči okresnému súde v sume 1 680 € poukazujúc najmä na doterajšiu dĺžku konania pred okresným súdom.

Podľa názoru ústavného súdu nemožno spravodlivo žiadať, aby fyzická osoba čakala na výsledok súdneho konania o náhradu na stratu na zárobku, ktoré nie je právoplatne skončené ani po 5 rokoch. U sťažovateľky oprávnene takýto postup okresného súdu vyvoláva stav právnej neistoty. Vychádzajúc z tohto pohľadu na pozíciu sťažovateľky, z princípov spravodlivosti a spôsobu zavŕšenia ochrany základného práva sťažovateľky, ako aj z konkrétnych okolností tohto prípadu ústavný súd dospel k záveru, že finančné zadost'učinenie v sume 1 400 €, ktoré je okresný súd povinný zaplatiť v súlade s výrokom tohto nálezu sťažovateľke, je primeraným zadost'učinením spojeným s porušením označených práv sťažovateľky.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom.

Právny zástupca sťažovateľky si v sťažnosti uplatnil trovy konania v sume 478,61 €. Základom na výpočet náhrady za úkon právnej služby je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2008 v sume 695,41 € (20 950 Sk). Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania v sume 245,70 € z dôvodu trov právneho zastúpenia, a to za dva úkony právnej služby v hodnote po 115,90 € (príprava a prevzatie veci a písomné vyhotovenie sťažnosti). Ďalej ústavný súd priznal právnemu zástupcovi sťažovateľky dvakrát náhradu režijného paušálu po 6,95 € podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Ústavný súd vyslovil povinnosť okresného súdu uhradiť trovy právneho zastúpenia právnemu zástupcovi sťažovateľky.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. júla 2009